

המרד הגדול ותוצאותיו

לפרק ז: יהודה – פרובינקיה מורדת

אבני קלע, אזור גמלא

באבני הקלע נעזרו הרומאים לפריצת חומות. אבנים מסוג זה נקראו בְּלִיִּסְטָרָה.

מאת: שמריהו גושמן, יואל רפלי, גמלא - עיר במרד, משרד הביטחון, ההוצאה לאור, תשנ"ד-1994, עמ' 75. צילום: דני שיאון

בשנת 66 לפסה"נ פרץ ביהודה המרד
הגדול של היהודים ברומאים.
המרד ביטא שאיפה לחירות מדינית –
שאיפה להשבת הריבונות הלאומית
היהודית.

הסיבות למרד

- הנציב פונטיוס פילטוס הורה להכניס לירושלים את נְסִי הלגיונות הרומיים.
היבט דתי
היבט לאומי
- פילטוס לקח כספים מאוצר המקדש על מנת לממן בנייה של אמת מים לירושלים.
היבט דתי
- הקיסר גיוס קליגולה הורה להציב פסל זהב בדמותו בבית המקדש.
היבט דתי
- אחד מחייליו של הנציב ונטידיוס קומנוס פגע בכבודם של המתפללים היהודים בירושלים בימי חג הפסח.
היבט דתי

הסיבות למרד

- הנציב גסיוס פלורוס ביקש להוציא כסף מאוצר המקדש. היבט דתי
- הנציבים נהגו למנות כוהנים גדולים, ומכרו את הכהונה הגדולה למרבה במחיר. היבט דתי
- הקנזוס – המפקד שערכה רומא ביהודה עורר התנגדות בקרב היהודים, שראו בו סמל לאובדן החירות המדינית שלהם. היבט מדיני

הסיבות למרד

- בימיהם של הנציבים הרומיים, נהרגו יהודים רבים במהומות ובעימותים שהתחוללו ביניהם לבין הנציבים והתושבים הנוכרים.
היבט מדיני
- מאז ראשית הכיבוש הרומי התחזק יותר ויותר מעמדם של הנוכרים בארץ ישראל, והנציבים נטו להכריע לטובתם בסכסוכים עם היהודים.
היבט מדיני
היבט חברתי
- דעותיהם ופעולותיהם של הסיקריים נגד הרומאים השפיעו על הציבור היהודי חיזקו בו את רוח המרד.
היבט חברתי

הסיבות למרד

- השלטון הרומי הטיל מסים כבדים על הפרובינקיה יהודה, והקיטוב בין המעמדות החריף. היבט כלכלי היבט חברתי
- בימי הנציבים התגברה התסיסה המשיחית והציפייה לגאולה, ורבים נשמעו לאנשים שטענו שהם מושיעים או נביאים. היבט חברתי היבט דתי
- במאה ה-1 לסה"נ, האימפריה הרומית החלה לגלות סימני חולשה, מצב שיצר עיתוי נוח למרד ביהודה. היבט מדיני

שלבים בהתפתחות המרד

שנת 66 לסה"נ

- המרד הגדול פרץ בעקבות ההחלטה לבטל את הקורבן לשלום הקיסר.
- המורדים, ובראשם הסיקריים, פעלו נגד השכבות הגבוהות ביהודה. במקביל החלו עימותים אלימים בין היהודים לנוכרים.
- הנציב הרומי בסוריה, קסטיוס גלוס, יצא ליהודה כדי לדכא את המרד, והטיל מצור על ירושלים.
- קסטיוס גלוס הפסיק במפתיע את המצור, ובעת נסיגתו נחל הצבא הרומי מפלה קשה. עובדה זו חיזקה את רוח המורדים ושכנעה את המהססים להצטרף למרד.
- אספת העם ביהודה בחרה הנהגה למרד, שמנתה בעיקר אנשים מתונים.

שלבים בהתפתחות המרד

שנת 67 לסה"נ

- אספסינוס התמנה למפקד המלחמה נגד היהודים. עד מהרה נכבש הגליל והועבר לשליטת הרומאים.
- כאשר התקדם אספסינוס לעבר ירושלים, התנהלו קרבות בדרכים המובילות לאזור החוף, בשומרון וביהודה.

שלבים בהתפתחות המרד

שנת 68 לסה"נ

- הרומאים הצליחו לכתר את ירושלים.
- בירושלים התנהלה מלחמת אחים בתוך מחנה המורדים, ובעקבותיה נפלה ממשלת המרד המתונה.
- שמעון בר גיורא, ממתנגדי הממשלה המתונה, הצליח להשתלט על רוב שטחה של ירושלים. כתוצאה מכך החריפה מלחמת האחים, ויכולת הלחימה של היהודים נחלשה.

שלבים בהתפתחות המרד

שנים 69 - 70 לסה"נ

- בשנת 69 לסה"נ עבר הפיקוד על המלחמה ביהודים לידי טיטוס, והוא הטיל מצור על ירושלים.
- בשנת 70 לסה"נ, ב-י"ז בתמוז, הובקעה חומת ירושלים.
- ב-ח' באב שרפו הרומאים את שערי הר הבית.
- ב-ט' באב, לפי המסורת, חרב בית המקדש.

שלבים בהתפתחות המרד

שנים 71 - 73 לסה"נ

- הרומאים המשיכו לדכא את המורדים שהתקבצו במבצרים בהרודיון, במכוור ובמצדה.
- בשנת 73 לסה"נ נפלה מצדה, והמרד הגדול הסתיים.

מטבע רומי לכבוד הניצחון, שנת 71 לסה"נ
במרכז- עץ דקל ומימינו מוטבעת דמות של יהודייה שבויה ובוכייה.
הדמות מסמלת את יהודה המובסת. משמאל לדקל- דמות חייל
רומי. על המטבע מוטבעת הכתובת הלטינית: "יהודה השבויה"
(JUDEA CAPTA).
©מוזיאון ישראל, ירושלים

שלבים בהתפתחות המרד הגדול (66 – 73 לסה"נ)

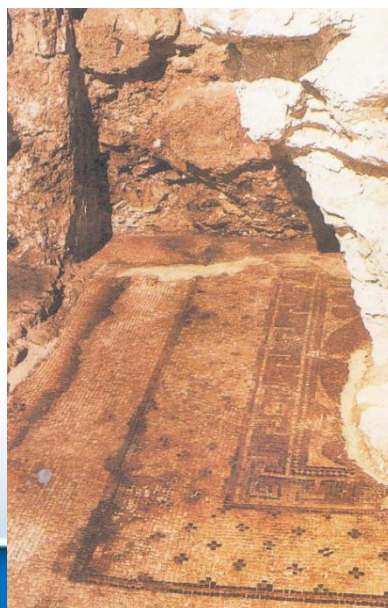

תוצאות המרד (מפרק ח)

- הפרובינקיה יהודה נעשתה כפופה במישרין לקיסר הרומי ולא עוד לנציב הרומי בסוריה. **היבט מדיני**
- הלגיון הרומי חנה באופן קבוע ביהודה. **היבט מדיני**
- משרת הכוהן הגדול הפסיקה להתקיים, וליהודי ארץ ישראל לא היה עוד נציג לפני השלטון. **היבט מדיני**
היבט דתי
- מעמדן של הערים הנוכריות ביהודה השתפר. **היבט מדיני**
היבט דתי
- חלק מהיהודים נהרגו, רבים מהם נמכרו לעבדות, ואחרים נלקחו לשמש טרף במשחקי לודָר. **היבט חברתי**
- החקלאות ביהודה נפגעה והפעילות הכלכלית שותקה. **היבט כלכלי**
- הרומאים הפקיעו אדמות מבעלות היהודים. **היבט כלכלי**

תוצאות המרד

- הרומאים הטילו מסים כבדים ומשפילים על היהודים, וכן עבודות כפייה. היבט כלכלי היבט לאומי
- התבטלו עבודת הקורבנות ומתן תרומות ומעשרות לכוהנים וללוויים, שהיו נהוגים בבית המקדש. היבט דתי
- חורבן בית המקדש גרם להלם ולאבל כבד בעם היהודי. היבט לאומי

"הבית השרוף"

בית מסוף תקופת הבית השני שנחשף ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים. רצפת הבית הייתה מכוסה שכבות אפר, בעקבות השרפה שהחריבה אותו בשנת 70 לסה"נ. באדיבות החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה